

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 386/09-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 26. novembra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť MUDr. D. B., B., vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 78/2007, rozhodnutiami Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 12 Co 293/2008 z 12. decembra 2008 a sp. zn. 9 Co 360/2007 z 30. júna 2008, rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 115/2009 z 11. júna 2009 a sp. zn. 5 Cdo 139/2009 z 11. júna 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť MUDr. D. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. júla 2009 doručená sťažnosť MUDr. D. B., B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 78/2007 a rozhodnutiami Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 12 Co 293/2008 z 12. decembra 2008 a sp. zn. 9 Co 360/2007 z 30. júna 2008 a rozhodnutiami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 115/2009 z 11. júna 2009 a sp. zn. 5 Cdo 139/2009 z 11. júna 2009.

Sťažovateľ uviedol, že sudkyňa okresného súdu vydala protizákonné rozhodnutie pri rozhodovaní o povinnosti zaplatiť súdny poplatok za podaný návrh, keď vo veci zastavila konanie, a keďže toto rozhodnutie krajský súd potvrdil, takisto postupoval v rozpore so zákonom. Proti rozhodnutiam týchto súdov podal dovolanie, najvyšší súd ho však odmietol, a teda tiež porušil zákon. Bližšie dôvody v sťažnosti sťažovateľ neuviedol. Navrhol však, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Okresný súd Bratislava II, Krajský súd Bratislava a Najvyšší súd Slovenskej republiky porušili čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2, čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, porušili čl. 6 ods. 1 a čl. 13 medzinárodného dohovoru.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenia Najvyššieho súdu 5 Cdo/115/2009 a 5 Cdo/139/2009 zo dňa 11.06.2009; zrušuje uznesenie Krajského súdu Bratislava 12 Co/293/2008-105 zo dňa 12.12.2008 a 9 Co/360/07-18 zo dňa 30.06.2008.

Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje Okresnému súdu Bratislava II konať bez ďalších prieťahov s tým, že zákonná sudkyňa JUDr. D. B. nesmie vo veci konať.

Okresný súd Bratislava II je povinný zaplatiť D. B. sumu satisfakciu vo výške 200.000 Eur, Krajský súd Bratislava je povinný zaplatiť 500.000 Eur D. B. v lehote 15 dní od dňa doručenia Nálezu Ústavného súdu.

V prípade omeškania sú súdy povinné zaplatiť úroky z omeškania vo výške 17.6 % z dlžnej sumy od dňa povinnosti zaplatiť do zaplatenia.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný sa ospravedlniť D. B. za porušovanie jeho základných práv, v lehote 15 dní od dňa doručenia Nálezu Ústavného súdu.

Ústavný súd Slovenskej republiky oslobodzuje D. B. od poplatkov a prikazuje Okresnému súdu BA II ustanoviť mu advokáta na celé konanie bezodkladne vo veci 21 C/78/2007.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 78/2007, rozhodnutiami krajského súdu sp. zn. 12 Co 293/2008 z 12. decembra 2008 a sp. zn. 9 Co 360/2009 z 30. júna 2009, ako aj rozhodnutiami najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 115/2009 z 11. júna 2009 a sp. zn. 5 Cdo 139/2009 z 11. júna 2009 boli porušené jeho základné práva podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru.

1. Sťažovateľ namietal porušenie svojich práv aj rozhodnutiami najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 115/2009 z 11. júna 2009 a sp. zn. 5 Cdo 139/2009 z 11. júna 2009 bez bližšieho zdôvodnenia.

Najvyšší súd v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 115/2009 konanie o dovolaní proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 9 Co 360/2007 z 30. júna 2008 zastavil a nepriznal účastníkom náhradu trov konania, pričom vo svojom rozhodnutí uviedol:

„V zmysle ustanovenia § 241 ods. 1, veta druhá O.s.p. musí byť dovolateľ v dovolacom konaní zastúpený advokátom, pokiaľ nemá právnické vzdelanie buď sám, alebo jeho zamestnanec (člen), ktorý za neho koná. Citované zákonné ustanovenie vyžaduje, aby bol dovolateľ vzhľadom k zvýšenej odbornej náročnosti dovolacieho konania zastúpený advokátom.

Napriek tomu, že navrhovateľ nemá právnické vzdelania vyžadované na zastupovanie v dovolacom konaní, ktorým je v zmysle konštantnej judikatúry súdov len vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore právo na právnickej fakulte vysokej školy, alebo uznaný doklad o vysokoškolskom vzdelaní druhého stupňa vydaný zahraničnou vysokou školou, a ako dovolateľ takéhoto zástupcu potrebuje, keďže ide o zákonnú podmienku dovolacieho konania, ktorej nesplnenie bráni prejednaniu jeho dovolania, nepoveril v súdom určenej lehote a ani doposiaľ svojím zastupovaním žiadneho kvalifikovaného zástupcu.

So zreteľom na uvedené musel Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) prihliadnuť (§ 243c O.s.p.) na ustanovenie § 104 ods. 2 O.s.p., v zmysle ktorého, ak sa nepodari nedostatok podmienky konania odstrániť, konanie zastaví, ak o tom bol účastník poučený. Aplikujúc uvedené zákonné ustanovenia preto dovolací súd konanie o dovolaní navrhovateľa zastavil bez toho, aby sa zaoberal vecnou správnosťou napadnutého rozhodnutia.“

Najvyšší súd v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 139/2009 dovolanie sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 12 Co 293/2008 z 12. decembra 2008 odmietol ako neprípustné, pričom v odôvodnení tohto rozhodnutia najmä uviedol:

„V danom prípade navrhovateľ napadol dovolaním uznesenie odvolacieho súdu, ktorým potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa. Napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nevykazuje znaky žiadneho z rozhodnutí uvedených v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p., preto dovolanie proti nemu v zmysle týchto ustanovení prípustné nie je.

Prípustnosť dovolania by v danom prípade prichádzala do úvahy len v prípade, že by v konaní došlo k závažným procesným vadám, ktoré sú taxatívne vymenované v § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (t.j. aj uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Ustanovenie § 237 O.s.p. nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný, a ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v tomto ustanovení, možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie procesné neprípustné. Treba ale uviesť, že z hľadiska posúdenia existencie niektorej z uvedených procesných väd ako dôvodu, ktorý zakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, nie je významný subjektívny názor účastníka, že v konaní došlo k vade takejto povahy, ale len jednoznačné zistenie, že konanie je skutočne postihnuté niektorou z taxatívne vymenovaných väd.

Pokiaľ navrhovateľ v dovolaní argumentoval tvrdením, že súdy pri rozhodovaní o jeho návrhu nezohľadnili to, na čo bolo podľa jeho názoru potrebné vziať zreteľ, t.j. že má zo zákona právo na oslobodenie od súdnych poplatkov a právo na právnu ochranu, tieto tvrdenia nenapĺňajú procesnú vadu v zmysle ust. § 237 písm. f/ O.s.p. Pod odňatím možnosti pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Ustanovenie § 237 písm. f/ O.s.p. odňatie možnosti konať pred súdom

teda výslovne dáva do súvislosti s faktickou činnosťou súdu, a nie s jeho právnym hodnotením veci, zaujatým v napadnutom rozhodnutí.

Ak by sa odvolací súd prípadne aj dopustil vady spočívajúcej v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), alebo ak by aj konanie pred ním bolo postihnuté inou vadou, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), išlo by síce o nedostatok, avšak taký, ktorý má za následok vydanie vecne nesprávneho rozhodnutia, nie však odňatie možnosti účastníka pred súdom konať a dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Na túto nesprávnosť, ak by k nej vôbec došlo, by bolo možné vziať zreteľ len v prípade, že by dovolanie bolo procesné prípustné podľa § 239 O.s.p. alebo § 237 O.s.p. (o takýto prípad ale v prejednávanej veci nejde).“

Z uvedeného, ako aj z obsahu celého spisu vyplýva, že najvyšší súd sa vysporiadal s argumentmi sťažovateľa uvedenými v dovolaní proti napadnutým rozsudkom krajského súdu, zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, prečo bolo treba akceptovať v plnom rozsahu rozhodnutia krajského súdu ako správne. Zo záverov rozhodnutí najvyššieho súdu nevyplýva jednostrannosť alebo taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty či zmyslu, čo a týka aj otázok vyhodnotenia skutkového stavu. Závery najvyššieho súdu neboli neodôvodnené a zjavne arbitrárne. Samotná skutočnosť, že sa sťažovateľ nestotožnil so závermi najvyššieho súdu, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neopodstatnenosti alebo arbitrárnosti napadnutých rozhodnutí a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným.

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým

predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (napr. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z uvedených dôvodov ústavný súd odmietol sťažnosť už pri predbežnom prerokovaní v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. Jednou zo zákonných podmienok na prijatie sťažnosti podľa čl. 127 ústavy na ďalšie konanie je jej podanie v lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde, t. j. v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu, pričom zákon o ústavnom súde neumožňuje zmeškanie tejto kogentnej lehoty odpustiť (pozri napr. IV. ÚS 14/03).

Sťažovateľ postup a rozhodnutie okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 78/2007 napadol odvolaním na krajskom súde, ktorý vo veci konal a rozhodnutím sp. zn. 12 Co 293/2008 z 12. decembra 2008 potvrdil uznesenie okresného súdu (uznesenie č. k. 21 C 78/07-13 z 11. júla 2007) o zamietnutí návrhu sťažovateľa na obnovu konania. Okrem toho krajský súd v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 360/07 30. júna 2008 potvrdil uznesenie okresného súdu (uznesenie č. k. 21 C 78/07-13 z 11. júla 2007) o zastavení konania vo veci vedenej sťažovateľom proti S. B.

Sťažovateľ proti uvedeným rozhodnutiam krajského súdu podal dovolanie na najvyššom súde 6. augusta 2008, resp. 23. januára 2009, t. j. najneskôr 23. januára 2009 nadobudlo napadnuté rozhodnutie právoplatnosť.

Sťažovateľ podal sťažnosť na ústavnom súde proti uvedeným rozhodnutiam 17. júla 2009. Z uvedeného vyplýva, že sťažnosť bola podaná v čase, keď už dávno uplynula lehota ustanovená zákonom v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd sa preto nemohol zaoberať opodstatnenosťou námietok uvedených v sťažnosti proti rozhodnutiu okresného súdu a rozhodnutiam krajského súdu.

Dovolanie sťažovateľa bolo v predmetnej veci odmietnuté uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 139/09 z 11. júna 2009 ako neprípustné, a keďže ústavný súd nezistil žiadne dôvody na vyslovenie porušenia označených základných práv a slobôd uvedeným uznesením najvyššieho súdu (pozri bod 1 II. časti tohto rozhodnutia), v tejto súvislosti konštatuje, že rozhodnutie najvyššieho súdu o dovolaní sťažovateľa v danej veci nemohlo založiť plynutie predmetnej lehoty, pretože podanie neprípustného dovolania nemožno z hľadiska čl. 127 ods. 1 ústavy považovať za účinný prostriedok nápravy. Toto rozhodnutie najvyššieho súdu preto nemožno považovať za kvalifikovanú právnu skutočnosť, od ktorej začína plynúť lehota na podanie ústavnej sťažnosti podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Rovnako to platí aj o napadnutom rozhodnutí najvyššieho súdu, ktorým bolo dovolacie konanie zastavené.

V prípadoch, keď je dovolanie neprípustné, tiež pokiaľ bolo v okolnostiach danej veci dovolacie konanie zastavené, nie je možné dovolanie považovať za procesný prostriedok, ktorý zákon na ochranu základných práv a slobôd poskytuje. V takých prípadoch lehota na podanie ústavnej sťažnosti plynie odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu. Uznesenie najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania z dôvodu jeho neprípustnosti (v danom prípade tiež zastavenie dovolacieho konania) treba považovať za rozhodnutie deklaratórnej povahy, ktoré autoritatívne konštatuje neexistenciu práva, v danom prípade práva podať dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu.

Vzhľadom na to, že sťažnosťou napadnutý rozsudok okresného súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu nadobudol právoplatnosť ešte predtým, ako sa sťažovateľ obrátil neprípustným dovolaním (a zastaveným dovolacím konaním) na najvyšší súd, predmetná sťažnosť bola podaná v čase, keď už uplynula lehota ustanovená v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd sa preto nemohol zaoberať opodstatnenosťou v sťažnosti uvedených námietok proti týmto rozhodnutiam všeobecných súdov. Neprípustné dovolanie nemožno totiž z hľadiska čl. 127 ods. 1 ústavy považovať za účinný a dostupný právny prostriedok nápravy, ktorý je predpokladom (podmienkou) podania sťažnosti na ústavnom súde podľa tohto článku ústavy, a na jeho podanie preto nie je z hľadiska plynutia

uvedenej lehoty na podanie sťažnosti na ústavnom súde možné prihliadať (mutatis mutandis I. ÚS 49/02, I. ÚS 134/03, I. ÚS 209/03).

Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť smerujúcu proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 12 Co 293/2008 z 12. decembra 2008 a sp. zn. 9 Co 360/2009 z 30. júna 2009 odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako podanú oneskorene.

Vzhľadom na uvedené okolnosti a dôvody ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. novembra 2009